

Погорєлова І. С., к.і.н.,
доцент кафедри політичної історії
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЯК СКЛАДОВА КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Відомий американський науковець С. Хантінгтон справедливо підкреслював: «Ми вступаємо в епоху, де культура та культурні фактори відіграватимуть найважливішу роль у формуванні світової політики» [1]. У свою чергу, культурна спадщина є втіленням духовності, в якій зберігається історична пам'ять і цінності національної ідентичності. Політика ЄС та їх практика у сфері збереження культурної спадщини може цікавити Україну як джерело досвіду, адже наша країна також володіє величезною культурною спадщиною (зокрема, на сьогодні, сім українських об'єктів включені до списку світової спадщини ЮНЕСКО).

Забезпечення захисту й збереження культурної спадщини Європи для нинішніх та майбутніх поколінь справедливо є одним з головних завдань культурної політики ЄС. Європейські країни володіють значним масивом культурного матеріалу, їх спадщина і культура є цивілізаційним надбутком людства. Європейці задля збереження своїх пам'яток культури активно використовують консервацію (превентивні заходи), забезпечуючи належні умови для зберігання культурних об'єктів, правовий захист тощо; у Європі поступово зменшили транспортний рух і старі частини багатьох європейських міст стали пішохідними зонами. Європейці активно використовують нові технології для збереження й поширення своїх культурних здобутків, оцифровуючи культурну спадщину щоб остання стала доступною для кожного. Згадаємо віртуальну бібліотеку «Europeana» (має об'єднати понад 6 млн. книжок, манускриптів та інших культурних надбань із 27 країн об'єднаної Європи). Євросоюз відзначав премією Europa Nostra Award найкращі практики в галузі культурної спадщини (збереження, управління, наукові дослідження, освіта та комунікації). Мультимедійний доступ до європейської культурної спадщини та Меморандум взаєморозуміння (1995–1998) — це ще одна з багатьох дієвих ініціатив, спрямованих на збереження та доступу до культурної спадщини країн ЄС.

© **Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Туристичний бізнес: сучасні тренди та стратегії розвитку», КНЕУ, 16 березня 2018 р.**

Не лише збереження, а й актуалізація культурної спадщини є одним з пріоритетів політики ЄС. Це сприяє консолідації європейського суспільства, гармонізації соціокультурних та регіональних відмінностей та укріплює імідж країн на міжнародній арені. У спадщині Євросоюзу вбачає не лише інструмент для покращення соціально-економічного, політичного розвитку, але і інструмент для міжкультурного діалогу. Для ЄС це є важливим, адже розширення Союзу збільшило контакти між культурами, релігіями, етнічними групами та мовами; з розширенням ЄС на схід постало питання про взаємодію західноєвропейських цінностей з ціннісними підходами, культурно-психологічними особливостями східноєвропейських країн. Необхідно згадати і про масштаби етнічної міграції в ЄС, які є настільки інтенсивними, що існують причини для побоювань щодо європейської культурної самобутності в умовах кількісного зростання іншої, перш за все ісламської культури (т.з. ісламська експансія).

Постіндустріальна епоха створила з одного боку, колосальні можливості для зближення різних культур, обміну культурними цінностями та інтеграційних процесів у сфері культури. З другого боку, посилюється стандартизація і уніфікація їх культур, що може призвести до загрози втрати різноманіття культур. Занадто багато всього і скрізь одне й теж саме. Глобалізація, урбанізація, сучасні форми соціально-економічного і технічного розвитку доводять той факт, що культурна спадщина перебуває під загрозою знецінювання. За цих умов, для ЄС важливим є питання збереження різноманіття культур, що є скарбницею європейської культурної спадщини і водночас, реалізація їх безконфліктної взаємодії, діалог між ними, що є одним з найскладніших культурних і політичних завдань. Так, у ст. 151 Договору про заснування Європейської Спільноти вказано, що Спільнота сприяє розквітові культур держав-членів, шанує їхнє національне та регіональне розмаїття й водночас підносить спільну культурну спадщину [2].

Якщо торкнутися історії, то можна зазначити, що питання культурної політики не знаходили відображення в основоположних документах ЄС про інтеграцію. Хоча ще в 1954 р. державами-членами Ради Європи була прийнята «Європейська культурна конвенція» в якій, проголошувалось необхідність проводити політику спільних дій, спрямованих на збереження європейської

© **Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Туристичний бізнес: сучасні тренди та стратегії розвитку», КНЕУ, 16 березня 2018 р.**

культури та заохочення її розвитку. Перші спроби спільної європейської культурної політики щодо культурної спадщини спостерігаємо у 70-ті рр. XX ст. Тоді у Рекомендації Єврокомісії від 20 грудня 1974 р. щодо захисту архітектурної та природної спадщини було відзначено, що вона знаходиться під серйозною небезпекі спотворення та зникнення тому необхідним є вжиття термінових заходів щодо архітектурних та природних об'єктів [3]. Відзначимо плідну діяльність ЮНЕСКО та ІКОМОС (Міжнародний центр вивчення питань збереження та відновлення культурних цінностей), завдяки яким відбулося становлення міжнародного права охорони культурної спадщини людства (згадаємо Конвенцію про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини від 1972 р., Конвенцію про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності від 1970 р.).

У 80-х рр. XX ст. спостерігаємо активізацію діяльності ЄЕС щодо культурної інтеграції. Запрацювали загальноєвропейські культурні проекти, що сприяли культурній взаємодії: «Європейська столиця культури» з 1985 р., реставраційна програма «Емблематик»; у доповіді Єврокомісії від 1987 р. «Нові ідеї для культури в Європейському співтоваристві» підкреслювалося значення культури для подальшої європейської інтеграції. Важливі принципи збереження і примноження культурної спадщини закладені у положеннях Резолюції щодо охорони архітектурної спадщини Європи, 1985 р. Для її захисту погоджено розвивати ефективну співпрацю між державами, заохочувати обмін досвідом та передачу інформації, стандартизувати термінологію, заснувати мережу бази, підтримувати державні органи, що спеціалізуються на реставрації будівель, популяризувати архітектурну спадщину тощо. В Резолюції Ради Міністрів культури ЄЕС від 13 листопада 1986 р. щодо збереження творів мистецтва та артефактів відзначено важливість консервації творів мистецтва та артефактів культурного та історичного значення, включаючи архіви та книги. Згадаємо Ла-Валетську Конвенцію про охорону археологічної спадщини (1992 р.), Флорентійську хартію про охорону історичних парків і садів (1981 р.), Європейську ландшафтну конвенцію (2000 року).

Разом з тим, лише в останнє десятиріччя XX ст. європейська культурна політика отримала офіційний статус та почала розгля-

© **Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Туристичний бізнес: сучасні тренди та стратегії розвитку», КНЕУ, 16 березня 2018 р.**

датися як фактор економічно-соціальної інтеграції. Так, у Маастрихтському договорі про створення Європейського Союзу (від 7 лютого 1992 р.) закладено правову основу для проведення спільної культурної політики в ЄС. В договорі є окрема стаття 128, розділ 9 присвячена безпосередньо культурі. Згідно якої, ЄС наділяється повноваженнями у сфері культури... Спільнота сприяє розквіту культур держав-членів, поважаючи їх національне і регіональне розмаїття та дбаючи (підносячи) спільну європейську спадщину. Водночас, роль ЄС обмежувалась заохоченням культурного співробітництва або доповненням діяльності між суб'єктами культури в різних державах ЄС (зокрема, збереження та охорона культурної спадщини європейського значення) [4, р. 48]. Статтю 128 даного документа з деякими поправками (щодо положення 4 про значимість збереження розмаїття культур ЄС та сприянні цьому) було включено до Договору про заснування Європейської Спільноти, укладеного в 1997 р. (стаття 151, розділ 12) та Договору про функціонування ЄС (Лісабонський), підписаного в 2007 р. (стаття 167, розділ 13). У Лісабонському договорі є нормативні аспекти щодо взаємовідносин ЄС (зміст та процедура прийняття рішень) у сфері культури. Уточнимо, в Євросоюзі немає наддержавного інституту, який би проводив культурну політику, а провідну роль у розвитку спільної культурної політики відіграє Рада Європи і Європейська комісія.

Практичною реалізацією вищезазначених завдань стало проведення культурних заходів під егідою Євросоюзу. Відзначимо успішні програми: «Калейдоскоп», спрямована на сприяння художній творчості європейського масштабу, програма підтримки книговидавництва і читання «Аріан» і програма збереження культурної спадщини «Рафаель» (1997–2000 рр.), програма «Культура 2000» (2000–2006 рр.), «Культура» (2007–2013 рр.), «Креативна Європа» тощо. Ці програми стимулювали обмін досвідом, сприяли розширенню доступу громадян Європи до культурної спадщини, до європейських музеїв та належного ставлення до пам'яток культури. В межах програми «Рафаель» проводилися роботи щодо відновлення та збереження культурних пам'яток, археологічних об'єктів, архітектурних пам'яток й культурних ландшафтів. Програма «Культура» (2007–2013 рр.) вже не обмежувалася кордонами ЄС, її завданням було створення в Європі єдиного культурного простору, засно-

© **Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Туристичний бізнес: сучасні тренди та стратегії розвитку», КНЕУ, 16 березня 2018 р.**

ваного на розмаїтті країн та їх спільній культурно-історичній спадщині. Єврокомісія прийняла програму ЄС та Східного партнерства «Культура і креативність» (2011 — 2015 рр.), з метою налагодження діалогу із східними партнерами, вшанування європейського культурного надбання і традицій та збільшення доступу суспільства до нього. 7 грудня 2017 р. у Мілані під гаслом «Наша спадщина: де минуле зустрічається з майбутнім» було офіційно відкрито 2018 рік — рік європейський культурної спадщини, щоб заохотити європейців дивитися на культурну спадщину як на живий матеріал, на суспільний ресурс для майбутнього. Всі програми і проекти культурної політики втілюються в життя на рівні Європейського Співтовариства, не в межах однієї країни.

Отже, проблеми культурної інтеграції довгий час мали другорядний характер для країн Європи. Культурна політика ЄС юридично сформувалася тільки в 1990-і роки, Маастрихський договір закріпив існування офіційної єдиної культурної політики Євросоюзу. Проаналізувавши документи та здійснювані заходи, головною метою діяльності ЄС у культурній сфері є курс спрямований на підтримку й збереження спільної культурної (матеріальної і духовної) спадщини, яку поділяють європейці, і яка є результатом багатовікових обмінів. При цьому завдання полягає не лише в збереженні минулого, а й у досягненні гармонії сучасної архітектури і міського дизайну з традиційною спадщиною. Культурна політика передбачає виявлення об'єднуючих принципів та акцентування уваги на спільних для європейських культур рис і традицій, світоглядних цінностей. Метою культурної діяльності ЄС є не нав'язування культурної централізації, не уніфікування національних культур, етнічних традицій, звичаїв, а збереження культурної й національної специфіки держави та сприянні розвитку національних культур. Реалізує ЄС багато культурних програм, проектів та ініціатив, спрямованих на досягнення вищезазначених цілей, зокрема, презентацію спільноєвропейського культурного надбання.

Список літературних джерел

1. Виступ С. Хантінгтона на круглому столі у Національному інституті стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.uis.kiev.ua/strategy/hunt_world.html

© **Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Туристичний бізнес: сучасні тренди та стратегії розвитку», КНЕУ, 16 березня 2018 р.**

2. Treaty establishing the European Community (Amsterdam consolidated version) — Part Three: Community policies — Title XII: Culture — Article 151 — Article 128 — EC Treaty (Maastricht consolidated version) — Article 128 — EEC [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX %3A11997E151>

3. 75/65/EEC: Commission Recommendation of 20 December 1974 to Member States concerning the protection of the architectural and natural heritage. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/eli/reco/1975/65/oj>

4. Treaty on European Union, Maastricht on 7 February 1992 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_on_european_union_en.pdf

Подгурська Т. А.,
старший викладач кафедри української мови
та літератури ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»

УКРАЇНСЬКА ТУРИСТИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ НА ПОЗНАЧЕННЯ РЕАЛІЙ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Українська туристична термінологія на позначення реалій готельно-ресторанного бізнесу є мало вивченою, оскільки на даний час ця галузь економіки України переживає бурхливий розвиток та становлення.

Учені зазначають, що «вивчення лексики галузі туризму становить інтерес як для лінгвістів, так і для фахівців туристичного бізнесу, оскільки все більша диференційованість професійної діяльності висуває підвищені вимоги до рівня та якості підготовки майбутніх працівників» [1].

Ми розглянемо термінологічні словосполучення, які мають подвійну структуру (прикметник + іменник), синтаксично сформовані як словосполучення сурядного типу. Таких у готельно-ресторанній термінології більшість. Наприклад, терміносполучення зі сфери готельного бізнесу: *американський план* — такий метод розрахунку оплат за номер в готелі, коли в ціну включається послуга з надання кімнати і 3-разове харчування (пансіон)

© **Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Туристичний бізнес: сучасні тренди та стратегії розвитку», КНЕУ, 16 березня 2018 р.**